

Colecția: **ESOTERICA**

Coperta: Stelian BIGAN

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BOERESCU, DAN-SILVIU

Conducătorii secretei ai României moderne. Societăți oculte și grupuri de interes : docu-drame și mituri contemporane însoțite de consemnări din presă / prezentate de

Dan Silviu Boerescu. - București : Integral, 2019

Conține bibliografie

ISBN 978-606-992-273-6

94

© INTEGRAL, 2019

Editor: Costel POSTOLACHE

Tehnoredactor: Stelian BIGAN

Tipărit la Eurobusiness

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări,
fără acordul scris al editorului, este strict interzisă
și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

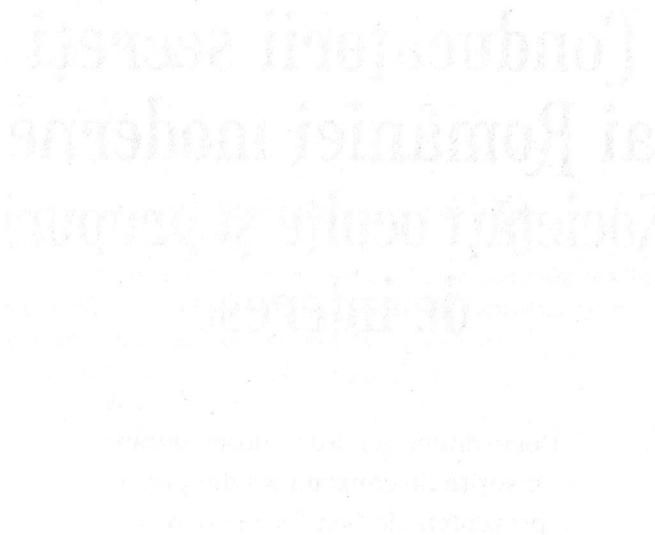
ISBN 978-606-992-273-6

Conducătorii secretei ai României moderne Societăți oculte și grupuri de interes

Docu-drame și mituri contemporane
însoțite de consemnări din presă
prezentate de Dan-Silviu Boerescu

INTEGRAL

Sumar

1848, între iubiri și revoluții –
Farmecul ascuns al masoneriei / 7

Cuza, un mason atipic
pe tronul Principatelor Unite / 47

Masoneria și contribuția ei
la Marea Unire din 1918 / 85

Martha Bibescu și femeile
din masoneria română / 97

Lămuriri bibliografice / 137

1848, între iubiri și revoluții – Farmecul ascuns al masoneriei

Între Alexandra „Luxița” Florescu și actrița franțuoaică (dar... agentă britanică!) Rachel, se va fi împărțit inima romantică a ministrului pașoptist de externe în exil Nicolae Bălcescu, o personalitate complexă, a cărui viață tumultuoasă nu poate fi redusă la o singură dimensiune, aceea prezentată tezist în manualele de istorie. Același lucru este valabil și pentru ceilalți protagonisti ai evenimentelor de la 1848, ale căror vieți private ascund încă multe mistere dar și aventuri picante.

Este epoca în care consulul britanic la București, R.G. Colquhoun, se îndrăgostește de Eliza, fiica domnitorului Gheorghe Bibescu; C.A. Rosetti se îndrăgostește de Mary Grant (care îi va deveni soție), sora secretarului consular britanic, Effingham Grant, și modelul tabloului *România revoluționară* al pictorului Rosenthal; colonelul Ion Câmpineanu își leagă destinul de cel al Catincăi Dudescu; Eufrosina Vlasto, viitoarea stea a scenei românești și

europeene, acceptă cererea în căsătorie a colonelului Teodor Popescu, aghiotantul domnitorului Alexandru Ghica; generalul Gheorghe Magheru se căsătorește a doua oară cu Maria Caramalău; Effingham Grant se îndrăgostește de Zoe Golescu...

Dar, dincolo implicațiile sentimentale, sirul revoluțiilor care au pus pe jar Europa la jumătatea secolului al XIX-lea a fost, în principal, opera masoneriei, pornită pe filiera britanică. La 1848, Anglia instiga revoluțiile din Europa. „Flacăra” izbucneea din Sicilia, unde exista o puternică rețea de agenți englezi, constituită pe vremea războaielor napoleoniene. Auzind știrea despre începutul revoltei, marele politolog Alexis de Tocqueville anunță colegii parlamentari în ședința din 29 ianuarie 1848: „Cred că în clipa de față dormim pe un vulcan! Sunt profund încrinat că aşa stau lucrurile!”

Neagu Djuvara explică situația și o pune pe seama dorinței de a îngenunchea definitiv Franța după înfrângerea lui Bonaparte. Pe orice cale, diplomatic, dar și economic. În toată Europa, după căderea lui Napoleon, între 1815 și 1848 se petrec modificări adânci în ordinea economică și socială. Industria ia avânt la început în Anglia, iar Franța urmează, la rândul ei, modelul englez. În Franța, care avea o întârziere de câteva zeci de ani față de Anglia în privința dezvoltării industriale, statisticile arată că în 1848, momentul izbucnirii revoluției, se aflau 60.000 de „specialiști” englezi! Francezii au avut nevoie de acești ingineri și muncitori englezi ca să înceapă să se industrializeze la rândul lor, să construiască uzine, căi ferate și.a.m.d. Însă, printre „tehnicieni”, erau infiltrati și numeroși spioni

și factori de influență, care acționau nu doar asupra elitei franceze, ci și asupra tinerilor din toată Europa veniți la Paris pentru studii, între ei și numeroși români, care vor fi inoculați, pe această cale cu „fermenți revoluționari”.

Combinarea dintre ideile masonice de inspirație engleză și haosul economic generând sărăcie la ciocnirea dintre civilizația post-feudală și mugurii epocii moderne va aprinde scânteia revoluțiilor în serie. Dezvoltarea industrială crease multe probleme grave în toate statele occidentale, în februarie 1848 răsculându-se populația pariziană împotriva „regelui burghez”, cum i s-a zis lui Ludovic Filip, care nu știuse să facă din vreme reforme mai democratice și lăsase puterea capitaliștilor, de data asta de origine mai mult burgheză decât aristocratică.

„Revoluția din 1789 din Franța avusese aspecte populare și momente săngheroase, dar în cele din urmă a adus la putere o altă clasă, burghezia în locul aristocrației. În 1848 asistăm la o încercare de a răsturna și burghezia de la putere, o încercare populară. Interesant este că tinerii noștri studenți de la Paris sunt entuziasmați de această revoluție populară, cu toate că în majoritatea lor erau fii de boieri; de pildă, frații Golescu și, mai cu seamă, frații Brătianu se pare că au luat parte la luptele de stradă alături de populația răsculată a Parisului. Ei sunt ucenicii revoluției din Franța și o importă în țările noastre, în Muntenia și în Moldova.

Aici trebuie să spunem câteva cuvinte despre o problemă care nu prea se discută în cărțile noastre de istorie: rolul jucat de o societate secretă, **francmasoneria**, în aceste revoluții, atât în cea din 1789 în Franța, cât și în

cea de la 1848, la noi. Tineretul nostru, aflat în Franță sau în alte țări occidentale, nu se putea simți atras de conservatori – prea puțin preocupăți de un principat considerat provincie turcă, în schimb liberalii, doritori să răspândească ideile de democrație și libertate și în țările din răsăritul și sudul Europei, au captat interesul acestor tineri români. Ceea ce a făcut ca cei mai mulți dintre ei să se înscrie în lojile masonice.

Ce era masoneria? Este un lucru destul de greu de explicat, fiindcă multă vreme masoneria s-a acoperit cu un văl de mister; în Evul Mediu, cei care clădeau vestitele catedrale și care învățau din tată în fiu, sau de la maestru la ucenic secretele construcției, au creat niște societăți secrete pentru ca numai ei să cunoască tainele meseriei. Și pe franțuzește *franc-maçon* înseamnă «zidar liber». Ei formau companii care se plimbau în toată țara și clădeau la comandă ce li se cerea, dar nu voiau să destăinuie decât după o ucenicie foarte lungă secretele meseriei lor.

Acest termen de francmason a fost preluat pe la începutul secolului al XVIII-lea de un pastor anglican care înființează o nouă societate secretă. Societatea nu avea drept scop nici zidăria, nici arhitectura, ci dărâmarea unei societăți mult prea dominate de aristocrație și de Biserica catolică. S-au născut deci, mai întâi în Anglia, apoi foarte repede s-au răspândit pe continent, societăți secrete care aveau scopul, pe de o parte, de a slăbi puterea Bisericii prea voluntare a catolicilor (care controla în mare măsură educația copiilor și avea o influență prea puternică asupra guvernelor), iar, pe de altă parte, de a distrugere monopolul aristocrației asupra guvernelor.

Masoneria a jucat un rol important în izbucnirea revoluției franceze de la 1789. Este o chestiune controversată, dar cred că e multă dreptate în această teză, de n-ar fi decât o singură dovedă: toate caietele de doleanțe – cerințele de reformă adresate, din toate provinciile Franței, Regelui Ludovic al XVI-lea – se asemănau ca și când ar fi fost scrise de aceeași mâna secretă, iar singura explicație plauzibilă este că toate au fost redactate în lojile masonice și apoi preluate de deputații Stării a Treia, care ajung la Paris.

Același lucru se repetă la noi în 1848. Acești tineri români care studiaseră la Paris, aproape toți (avem dovezi acum, de când s-au deschis arhivele masoneriei) au fost recrutați pentru a intra în masonerie, și au venit ca masoni la noi în țară. Revoluția de la 1848, ca și Unirea Principatelor de la 1859, a fost opera tinerilor masoni.

Masoneria a degenerat oarecum într-o societate de sprijin reciproc și de acaparare a puterii; extrema stângă a preluat, în mare parte, conducerea masoneriei, mai cu seamă în Franța, și au intrat în masonerie foarte mulți evrei, dornici, pe această cale, să spargă ostracizarea ce-i lovea de veacuri. Unii dintre ei, venind la noi, au încercat să forțeze Țările Române să acorde imediat cetățenia română evreimii care intrase după 1830 în principatele noastre, mai cu seamă în Moldova. De-atunci s-a născut un fel de reacție negativă împotriva masoneriei, o retinență a intelectualilor români, fiindcă ei au avut impresia că se încerca să li se forțeze mâna în direcții care nu mai corespundeau intereselor naționale ale momentului, aşa cum le vedea ei.

Când izbucnește revoluția la Paris, în februarie 1848, unii dintre tinerii noștri, cum sunt frații Brătianu, se află la Paris. Se întorc la noi în țară unde domneau, la București, Gheorghe Bibescu și la Iași, Mihai Sturdza, și încep să completeze pentru a răsturna aceste guverne sau pentru a impune domnitorului reforme democratice; în martie 1848 se pregătește un complot în Moldova, dar este descoperit și imediat înăbușit de Vodă Mihaiță Sturdza. Unii sunt închiși, alții reușesc să fugă în străinătate, astfel încât revoluția din Moldova este avortată de la început, în Muntenia în schimb, unde exista de altfel o burghezie mai dezvoltată decât în Moldova, tineretul revoluționar reușește să mobilizeze populația, să meargă până și la sate cu câțiva revoluționari ieșiți din păturile țărănești, cum a fost Popa Șapcă, începe o adevărată revoluție, cu proclamația de la Islaz (9 iunie 1848); se întinde apoi la București, unde impune domnitorului Bibescu o proclamație pentru a face schimbări, pentru a organiza alegeri, cerând de asemenea suprimarea boierimii etc. Vodă Bibescu, dânduși seama că există riscul unei intervenții străine pentru a înăbuși această mișcare, după două zile abdică și pleacă în străinătate.

Timp de trei luni va rezista un guvern condus de acești tineri revoluționari – Ion Câmpineanu, din generația precedentă, apoi nepotul său, Ion Ghica, frații Golescu, Nicolae Bălcescu, Christian Tell, Eliade Rădulescu, generalul Magheru. Guvernul a încercat imediat să ia măsuri radicale. De pildă, decretează libertatea țiganilor. (...) Cum guvernul nu a durat decât trei luni, planurile lui au rămas literă moartă. S-au dus timp de săptămâni discuții între

proprietarii de pământ (să le spunem boieri – dar nu mai erau toți boieri vechi, ci și nou îmbogați, târgoveți, burghezi) și țărani, în privința împroprietăririi. Iar aici lucrurile au fost oprite. O asemenea revoluție nu putea fi admisă de Rusia, care s-a înțeles cu Turcia, puterea suzerană, și pentru prima oară, de comun acord, au intrat în țară, rușii dinspre nord, turci dinspre sud, și au înăbușit revoluția în septembrie-octombrie 1848. Au ocupat țara, fiecare câte o jumătate. Până și București au fost împărțiți în două, cum a fost Berlinul împărțit, după Al Doilea Război Mondial, între ruși și occidentali.

Iată deci această mare speranță a noastră înăbușită. Capii revoluției, mai toți, cei care n-au fost luați de ruși și deportați în Siberia, au putut fugi, unii în Turcia, dar cei mai mulți în Franța. Astfel a început o propagandă intensă care a schimbat în timp perspectiva guvernelor occidentale privind Principatele Române”, conchide Neagu Djuvara.

În Europa, propaganda masonică și culegerea de informații erau mai intense ca niciodată. Agentii englezi stăpâneau, prin interpuși, clădiri comerciale de interes public, aflând de exemplu în hoteluri ultimele zvonuri din șoaptele oamenilor. Toate metodele lui Metternich (1773-1859) erau practicate și de Henry John Temple, Lord Palmerston (1784-1865), viitorul prim ministru al Marii Britanii între 1855-1858 și 1859-1865; „Hat der Teufel einen Sohn / Das ist sicher Palmerston!” („De-ar avea Dracul un fiu/ Este sigur Palmerston!”), ținea să ne reamintească Dan Amedeo Lăzărescu, vorbind despre politica englezescă într-un studiu dedicat „revoluției

intellectualilor” de la 1848. La „sfatul” imperativ al lordului Palmerston, s-a organizat chiar și celebra întâlnire dintre revoluționarii pașoptiști Kossuth și Bălcescu. Amândoi fiind masoni și agenti englezi. Nicolae Bălcescu purta numele conspirativ „Conrad”. Dimitrie Bolintineanu îl dezvăluie într-un titlu de operă literară al cărei conținut a fost parodiat de G. Călinescu în anii șaizeci.

Iată cum îl zugrăvește Dimitrie Bolintineanu pe Nicolae Bălcescu: „Cotind pe Cornul d-Aur, ieșia în Propondide/ Un vas spărgând cu peptul tărâmele lichide./ Dar cine-i omu-acesta ce-n vas stă izolat?/ E trist sau este mândru? mai mulți au întrebat./ Un servitor răspunde cu oarece sfială:/ Că Țara Românească e țara sa natală./ Conrad e al său nume; că este exilat,/ El pentru libertate, poporu-a rădicat./ Proscris din a sa țară, el fără țel se duce/ Oriunde îi surîde un cer senin și dulce”.

Deși va fi inspirat și de expediția veche de căutare a fregatei lui Lapérouse, Radu Tudoran (1910-1992) va utiliza în primul rând tema călătoriei mediteraneene din Conrad în arhitectura romanului *Toate pânzele sus*. Eroul Anton Lupan este poate un Nicolae Bălcescu fără tuberculoză, dar cu studiile ingineresti ale unui Petrache Poenaru.

În anul 1840, Tânărul iuncăr (ofițer) Nicolae Bălcescu cunoștea asprima încisorii domnești de la Mărgineni, ca participant la complotul condus de Mitiță Filipescu împotriva regimului regulamentar al domnitorului Alexandru Dimitrie Ghica. Suferise în plus pălmuirea și degradarea din partea spătarului Constantin Ghica, fratele domnului, care condusese împreună cu aghiotantul principelui, Nicolae Golescu, represiunea.

Pentru Mitiță Filipescu încisoarea avea să însemne moartea, la doi ani după eliberare. Pentru Bălcescu (ieșit din temniță bolnav deja de tuberculoză), începutul unei lungi agonii, întreruptă de scurte momente de refacere, în urma tratamentelor sau curelor administrate de medicii fiziologi pe care îi consulta (în special francezi). Boala nu-l va împiedica să fie o persoană deosebit de activă, să frecventeze săli de arme, de bal și de teatru, odată reintegrat în societatea bucureșteană prepașoptistă.

Corespondența cu Ion Ghica ni-l dezvăluie ca pe un om de lume deosebit de petrecăret. Într-o scrisoare către prietenul său din 1843, Bălcescu declară că „Teatrul nostru s-a completuit de minune”, iar în alta din februarie 1844, scria despre „plăcerile carnavalului” și preciza că „o seară n-a fost slobodă de baluri, soarele, teatru”. „Soareaua” era serata... literară de obicei. În cadrul unor asemenea soarele, Bălcescu a legat prietenie cu Dimitrie Bolintineanu, Grigore Alexandrescu, Cezar Bolliac și alții.

Cu toate că „soarelele acestea au făcut mare zgomot în Capitală”, după mărturia epistolară a aceluiași Bălcescu, „stăpânirea ne lasă în pace, căci politică nu vorbim”. Întrunirile politice cu iz conspirativ aveau loc în altă parte și anume chiar în casa familiei Florescu, unde Bălcescu se întâlnea cu Ion Heliade-Rădulescu și frații Golești, rude ale Floreștilor. Așa va fi ajuns Tânărul revoluționar să cunoască pe Luxița, ca oaspete al familiei ei și ca invitat la soarelele artistice organizate în casa din mahala Scărțarului.

La o asemenea soare, scriitorul Camil Petrescu și-l imaginează pe Bălcescu în romanul *Un om între oameni*,